

מים הנשפכים
לגינה

יט. כיור אשר המים הנשפכים לתוכו זורמים דרך צינור עד שמגיעים לקרקע זרועה, מותר ליטול ידיים לתוכו בשבת, וכן מותר לשפוך בו מים לכל צורך אחר, ואין חוששים להשקיית הזרעים שתיעשה על ידי כך, אם אמנם אין כוונתו אליה (נג). אמנם ודאי שאסור לשפוך את המים הללו שיגיעו מהכיור באופן ישיר על זרעים או כל מקום זרוע או נטוע אחר, גם אם אין כוונתו כלל להשקיית הצמח (נד), ועיין להלן פרק יד סעיף מו.

כ. מותר לפתוח ברז מים, גם אם המים יעברו דרך שעון-מים, והם נמצאים נמדדים (נה).

כא. נמלים וחרקים אחרים הנמצאים על רצפת המטבח או בכיור ובכלים, יש להיזהר מלשוטפם באופן שיביא לקטילתם (נו), אבל אין צורך לחפש בכיור

במ"ב ס"ק יז, אף אם הבקבוק מחובר לקרקע. גם מבואר בס"י תקז סע' ד ובב"י ס"י תקט ד"ה סכין, בתנור שנפלו לתוכו טיח ואבנים דאע"פ שא"א לאפות בו, מ"מ אין בגריפתו משום תיקון מנא, ומותר גם למ"ד דיש בנין בכלים אף אם א"א להשתמש בהם כלל, ואף להחולקים שם, מ"מ בני"ד כיון שאינו גורף רק דוחף את החומר הסותם ומחזיר את הצינור למצב המאפשר שימוש תקין בו, קיל טפי, והר"ז דומה למי שמנקה שפופרת דקה של זכוכית, שרגילים לשתות בה או גישתא של גומי שרגילין להעביר על ידיה יין מחבית לחבית, דמסתבר שאם סתמוה שמרים ואינה ראויה לשימוש, דאפ"ה מותר לדוחפם ולהוציאם משם, ואין בזה משום תיקון מנא, וכמו שמותר להוציא בידים קליפות ועצמות שסותמים פי הצואר של הכיור או לתחוב בתוכו דבר דק כדי להוריד בו את הסתימה, כך גם מותר במשאבה ביתית רגילה, וכידוע שכיור סתום אפשר לפתוח לעתים ע"י זרם מים חזק, ולעתים ע"י המשאבה, ולכן נראה דאין זה נקרא בשם תיקון, וגם אם הצינורות מחוברים לקרקע נמי שרינן. וההוא דצינור שעלו בו קשקשין, מכיון שהרי"ף חשיב ליה לאיסור תורה, צ"ל דלא מיירי בצינור היורד מן הגג למטה, אלא בצינור של קרקע שעל פני הגג או עכ"פ בכה"ג שמחמת הקשקשין נעשה שוה לקרקעית הגג, וכאילו פקע ממנו שם של צינור, משא"כ הכא שהצינורות גפרדין מן הקרקע, ואיכמ"ל. אך מכיון שאין הדברים כ"כ ברורים, וגם אפשר דיש בזה משום עובדא דחול, לכן אין להקל, אף במשאבה ביתית אלא בשעת הדחק ובמקום צורך גדול; כ"ז שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, וכן מיקל בענין זה בשו"ת חלקת יעקב ח"ג ס"י קלח, שו"ת מנחת יצחק ח"ה ס"י עה ושו"ת באר משה ח"א ס"י כט, ועיין ש"ש מלאכת הקוצר בב"ר ס"ק יח, וע"ע שו"ת יביע אומר ח"ה ס"י לג שמחמיר בדבר, וע"ש, דאפילו לדעתו שמחמיר, מ"מ אם לא נסתם לגמרי, יש להתיר כשעושה כן במשאבה ביתית שאין בה מעשה אומן, וכ"ה לאיסור בשו"ת משנה הלכות ח"ו ס"י פא, פב ו-פג. (נג) עיין ס"י שנו סע' א ובמ"ב ס"ק ח, ועיין חזו"א ב"ק ס"י יד ס"ק יב, ועיין אג"ט מלאכת טוחן בהערה ה (ה), ספר מאורי אש במילואים ס"ק ג, וכאן יש להקל טפי מכיון שאינו מכויין להוציא המים כדי להשקות בהם, ואע"ג דהוה פ"ר, אבל מ"מ מכיון שנעשה רק ע"י כוח שני וחשיב רק גרמא, אין לאסור אף בכה"ג דהוה פ"ר, ואין זה דומה למש"כ בפ"א הערה קלה, דהתם קעביר בידים ומכוין, ואילו הכא לא קחשיב כלל על ההשקאה; שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, שו"ת הר צבי או"ח ס"י רז ושם בט"ל הרים, הזורע, ס"ק ד, ועיין גם הגהות הח"ס על שו"ע סימן רנב מ"א ס"ק כ ושו"ת אבני נזר או"ח סימן קטז. ועיין בשלחן שלמה ס"י רנב בהערה ד. (נד) דהוה פ"ר, עיין ס"י שלו סע' ג ובמ"ב ס"ק כו, וע"ש בשעה"צ ס"ק יח, דאפי' אין הקרקע זרועה אם רק עומדת לחרישה - ג"כ אסרינן, ועיין פכ"ו ס"ה, ובהערות שם. (נה) עיין ס"י שכג סע' א בביה"ל ד"ה אבל, בשם הפמ"ג, וע"ש, כי א"א ליקח את המינקת להוליך לבית, וי"ל כיון שהמינקת עשויה להמשיך דרכה יין, לית לן בה במה שנמדד גם היין, ולא אסרינן משום פ"ר בכה"ג שהוא עסוק בדבר אחר והאיסור הוא משום עובדין דחול, ס"י שו במ"ב ס"ק לד, וכ"ש הכא דלא ניחא ליה כלל בהך מדידה, (ועיין להלן פכ"ח הערה עב). (נו) ועיין ס"י שטז במ"ב ס"ק מב, דלזרוק בע"ח לתוך המים הוה כקטילה ממש, ולא דמי להא דלהלן פכ"ג סעיף יז, עיין שו"ת מנחת-יצחק